

KI-notat nr.: 81/2010 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Rana Gruber AS / Ørtfjell kraftverk		
Fylke/kommune:	Nordland / Rana		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	
Saksbehandler:	Heidi Kannick	Sign.:	
Dato:	04 OKT 2010		
Vår ref.:	NVE 200702610-14		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Rana Gruber AS - Søknad om tillatelse til bygging av Ørtfjell kraftverk i Rana kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	5
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	7
Planendring i forhold til opprinnelig søknad	7
Høring og distriktsbehandling – planendringssøknad	10
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	11
Tilleggsopplysninger	11
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	12
NVEs vurdering	19
NVEs konklusjon	23

Sammendrag

Rana Gruber AS i Dunderlandsdalen i Rana kommune søker om å bygge Ørtfjell kraftverk. Selskapet har til tider store problemer med vann i underjordsgruva, noe som antas å kunne forverre seg da gruva drives under Litlågas løp. I denne forbindelse er det oppstått ett behov for drenering/overføring av Litlåga. De ønsker derfor å utnytte energien i Litlåga til produksjon av elektrisk kraft, som primært skal bidra til å dekke eget energibehov.

I Litlåga er det pr. i dag en terskel på kote 389 for inntak til forbruksvann på Rana Grubers knuseranlegg. I opprinnelig søknad planlegges den nye inntaksterskelen bygget ca. 20 meter nedstrøms eksisterende terskel. Veg og rørtrasé til det omsøkte tiltaket eksisterer allerede.

I ettertid er det søkt om å flytte inntaket opp fra kote 389 til kote 516, grunnet større fare for forskyvninger i berggrunnen enn tidligere antatt. Rørgata på denne strekningen vil bli liggende gjennom et terreng som er regulert til gruvedrift. Området er allerede sterkt preget av dette, med bl.a. gråbergstipper og serviceveier for vannforsyning til knuseranlegget.

Utbyggingen fører ikke til reduksjon i inngrepsfrie områder.

Rana kommune anbefaler at det blir gitt konsesjon. De vil heller ikke kreve minstevannføring for prosjektet, da berørt elvestrekning er sterkt påvirket av gruvedriften og at deler av vannet renner i underjordiske ganger. **Fylkesmannen i Nordland** vil ikke gå mot en utbygging, da det er i et område som er sterkt påvirket av industri i tillegg til at det ikke er registrert spesielle natur- eller friluftsverdier. **Nordland fylkeskommune** mener det er positivt at Rana Gruber kan benytte behovet for drenering av Litlåga til kraftproduksjon. Området er i dag svært preget av Rana Grubers virksomhet, og tiltaket vil derfor ikke medføre store endringer landskapsmessig. Det antas heller ikke at tiltaket vil komme i konflikt med verneverdige kulturminner. Tiltaket vurderes ikke til å medføre negative konsekvenser for regionale interesser. **Statens vegvesen** har ingen merknader til søknaden, da det ikke vil berøre noen riks- eller fylkesveg. **Sametinget** har ingen spesielle merknader til planforslaget, da de etter deres vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold ikke kan se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. **Reindriftsforvaltningen i Nordland** mener at de negative konsekvensene for reindriften vil bli små i og med at eksisterende vei og tunneler skal brukes i byggingen. I tillegg vil øvrige tiltak komme i nærheten av det som finnes der i dag. **Rana Jeger- og fiskerforening** finner ingen grunn til å motsette seg denne enkeltutbyggingen. De etterlyser imidlertid en samlet plan for utbygging av vannkraft for å ta stilling til hva som kan aksepteres og hva som bør stoppes.

En utbygging av Ørtfjell kraftverk etter nye, omsøkte planer vil gi en økt kraftproduksjon på 8,6 GWh/år som vil kunne dekke en del av Rana Grubers eget energiforbruk. I tillegg vil tiltaket styrke den lokale verdiskapningen og inntektsgrunnlaget, og gi en liten økning av skatteinntekter til Rana kommune.

NVE legger vekt på at det planlagte tiltaket ligger i et område som er sterkt påvirket av industri, og at utbyggingen dermed ikke vil føre til nye inngrep i et inngrepsfritt område.

NVE mener at eventuelle negative virkninger av tiltaket er minimale sett i lys av at influensområdet befinner seg i et område som er sterkt preget av industriell virksomhet. Etter vårt syn vil verken landskap eller naturverdier i og langs elven eller andre allmenne interesser i vesentlig grad bli berørt.

Anleggsarbeidet må ta hensyn til reindriften ved at aktivitet unngås i den tiden som simler med kalv oppholder seg i området.

NVE mener fordelene ved det omsøkte prosjektet er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet etter vannressurslovens § 25 er oppfylt. NVE gir i medhold av vannressurslovens § 8 Rana Gruber AS tillatelse til å bygge Ørtfjell kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Rana Gruber AS, datert 14.06.2006:

"Minikraft A/S har av Rana Gruber AS fått i oppgave å gjennomføre et forprosjekt for en mulig utbygging av kraftverk i Litlåga. I denne forbindelse vil vi søke om følgende tillatelser:

- 1. etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:
å bygge Ørtfjell kraftverk*
- 2. etter forurensningsloven om tillatelse til:
gjennomføring av tiltaket"*

Vi refererer videre fra søknaden:

"Om søkeren:

Rana Gruber AS, 8601 Mo i Rana org nr: 953049724 er eid av flere småaksjonærer, i hovedsak ansatte og tidligere ansatte i selskapet. Selskapet driver til daglig gruvedrift i Ørtfjell-området og et oppredningsverk i Gullsmedvik for videreformidling av malmressursene i Ørtfjell.

Begrunnelse for tiltaket

Rana Gruber har til tider store problemer med vann i underjordsgruva, og dette er en situasjon som vil kunne forverre seg da underjordsgruva skal drives under Litlågas løp. Fjellet i området består av Hematitt dominert malm, kontaktglimmerskifer og kalkfjell, noe som gjør at Litlåga renner under jorda over lengre strekninger.

Det har derfor oppstått behov for drenering/overføring av Litlåga, og Rana Gruber AS ønsker i denne forbindelse å utnytte energien i Litlåga til produksjon av elektrisk kraft, for primært å dekke eget energibehov. Rana Gruber AS bruker lokalt i Ørtfjell ca. 11 GWh/år, og ca. 49 GWh/år i oppredningsverket, totalt ca. 60 GWh/år.

Tiltaket vil gi om lag 6,1 GWh i ny kraft. Tiltaket fører til økt verdiskapning i lokalmiljøet, basert på lokale ressurser og en reduksjon i import av kraft til Rana Gruber AS.

Geografisk plassering av tiltaket

Ørtfjell, Rana kommune, Nordland fylke. Litlåga er en sideelv av Ranavssdraget 156. om lag 35 km nord for Mo i Rana og 10 km fra Storforshei langs E6. Nedslagsfeltet finnes på kartblad 2027-4 og 2027-1.

Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Det er i dag en terskel på kote 389 i Litlåga for inntak til forbruksvann på Rana Grubers knuseranlegg. Den nye inntaksterskelen planlegges bygd ca. 20 meter nedstrøms eksisterende terskel. Videre er det i dag veg frem til inntakspunktet, og det ligger en rørgate i samme trase som vil bli benyttet til det omsøkte tiltaket.

Ca. 150 meter nedstrøms det planlagte inntaket finner man den første gråbergstippen. Herfra og ned til kraftstasjonen vil rørgaten følge eksisterende berørte veger og tipper.

Ørtfjell kraftverk, hoveddata			
TILSIG		Hovedalternativ	Ev. alternativ 2
Nedbørfelt	km ²	6,5	
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³		
Spesifikk avrenning	l/s/km ²		
Middelvannføring	l/s	422	
Alminnelig lavvannføring	l/s	30	
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s el. l/s		
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s el. l/s		

KRAFTVERK

Inntak	moh.		
Avløp	moh.		
Lengde på berørt elvestrekning	m		
Brutto fallhøyde	m	280	
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³		
Slukeevne, maks	m ³ /s	1	
Slukeevne, min	m ³ /s	0,05	
Tilløpsrør, diameter	mm	710	
Tunnel, tverrsnitt	m ²		
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m		
Installert effekt, maks	MW	2,3	
Bruktid	timer	2913	

MAGASIN

Magasinivolum	mill. m ³		
HRV	moh.		
LRV	moh.		

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1	
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	5,1	
Produksjon, årlig middel	GWh	6,1	

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	14	
Utbyggingspris	kr/kWh	2,29	

Ørtfjell kraftverk, Elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	2,5	
Spenning	kV	0,69/3	

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	3	
Omsetning	kV/kV	0,69/22 / 3/22	

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km		
Nominell spenning	kV		
Luftlinje el. jordkabel			

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Rana kommune v/ Miljø-, plan- og ressursutvalget har i kommunestyremøte den 30.08.2006 vedtatt følgende:

"Rana Kommune anbefaler at det blir gitt konsesjon etter Vannressurslovens § 8 for bygging og drift av Ørtfjell kraftverk.

På grunn av at berørt elvestrekning av Lilleåga er sterkt påvirket av gruvedriften, og at deler av vannet renner i underjordiske ganger, vil ikke Rana Kommune kreve minstevannføring for dette kraftprosjektet.

Etter at konsesjon er gitt etter Vannressursloven, må tiltakshaver, før utbygging kan igangsettes, søke kommunen om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av anlegget i LNF 1 - område.

[...]"

Fylkesmannen i Nordland uttaler følgende i brev av 12.09.2006:

"Denne utbyggingen skjer i et område som er sterkt påvirket av industri. Her er det ikke registrert spesielle natur- eller friluftsverdier, og Fylkesmannen vil derfor ikke gå i mot denne utbyggingen."

Fra vurderingen refereres følgende:

"Inngrepsfrie områder

Utbyggingen fører ikke til reduksjon i inngrepsfrie områder.

Vernede områder og vassdrag

Utbyggingen berører ikke arealer eller vassdrag som er vernet.

Biologisk og geologisk mangfold

Grønn kompetanse har stått for kartleggingen av biologisk mangfold i det berørte området. De har ikke registrert trua eller hensynskrevende naturtyper eller rødlistearter.

Litlåga renner delvis underjordisk, og en reduksjon av vannføringa vil være med på å endre utviklinga av grottesystemet. Grottene i Nord-Rana ble vernet gjennom "geologisk artsfredning" i 1931, og det skal derfor tas spesielt hensyn til grottene her. Denne grotta ligger i et område som er svært påvirket gjennom Rana Grubers aktivitet, og vi mener derfor at dette ikke skal tillegges stor vekt. Videre vil det i deler av sesongen fremdeles renne vann her, og utviklingen vil til en viss grad kunne opprettholdes.

Friluftsliv

Området er lite viktig for utøvelsen av friluftsliv."

Nordland fylkeskommune fattet følgende vedtak i Fylkesrådet den 12.09.2006:

"Fylkesrådet anbefaler at det gis konsesjon for utbygging av Ørtfjell kraftverk som beskrevet i søknaden.

Selv om det ikke er kjente kulturminner i området, har utbygger aktsomhets- og meldeplikt hvis man under markinngrep skulle støte på forminner, jf. Kulturminneslovens § 8, 2. ledd."

Statens vegvesen uttaler i brev av 19.09.2006

"Tiltaket vil ikke berøre noen riks- eller fylkesveg. Vi har derfor ingen merknader til søknaden."

Sametinget uttaler i brev av 04.09.2006:

"Etter vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget."

Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken."

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6."

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune."

Reindriftsforvaltningen i Nordland uttaler følgende i brev av 14.09.2006:

"Prosjektet berører Saltfjellet reinbeitedistrikt. Distriktet opplyser på telefon at de på grunn av reindriftsarbeid, ikke har hatt anledning til å behandle saken i distriktstyret. Reinbeitedistriktet tar derfor forbehold om at det kan være skadevirkninger av tiltaket som en ikke er klar over i dag."

Arealbrukskartet for reindrift viser at det aktuelle området er et høst- og vinterbeiteområde. Det ligger i ytterkanten av Saltfjellet reinbeitedistrikt og er preget av Rana grubers inngrep og aktiviteter der. Det er ingen trekk- eller flyttleier i reindriften som blir berørt av tiltaket."

Kraftverket vil ikke føre til mange nye inngrep i og med at eksisterende vei og tunneler skal brukes i byggingen. Kraftstasjonen vil bli plassert inne i eksisterende fjellanlegg og vil derfor ikke bli synlig. Rørgata skal graves ned. Øvrige tiltak vil komme i nærheten av det som finnes der i dag. Reindriftsforvaltningen mener derfor at de negative konsekvensene for reindriften vil bli små."

Dersom Saltfjellet reinbeitedistrikt skulle komme med andre merknader senere, vil vi oversende dem til NVE."

Rana Jeger- og fiskerforening uttaler følgende i brev av 06.09.2006:

"Rana JFF finner ikke noen grunn til å motsette seg denne enkeltutbyggingen i Ørtfjell. Men når en ser samlet på den voldsomt store mengden av utbyggingssøknader som foreligger pr. tiden finner vi det svært vanskelig å ta standpunkt verken for eller mot."

Styret i Rana JFF mener at det nå er på tide at det fremlegges en samla plan for utbygging av vannkraft i Norge, først da er det mulig å ta stilling til hva som kan slippes gjennom og hva som bør stoppes."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 25.09.2006 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Rana Gruber A/S og Minikraft A/S har ingen kommentarer til mottatte høringsuttalelser."

Planendring i forhold til opprinnelig søknad

Rana Gruber AS søker om planendring i forhold til opprinnelig søknad 01.11.2008:

"I forbindelse med konsesjonssøknaden av Ørtfjell kraftverk og en parallell prosess med utvidelse av gruvedriften ved Rana Gruber A/S har det oppstått et behov for en planendring av prosjektet.

Vi har i denne forbindelse laget en planendring som følger:

I forbindelse av utvidelse av underjordsgruva til Rana Gruber A/S er det større fare for forskyvninger i berggrunnen en tidligere antatt, da man mest sannsynlig vil gå over til skiverasbryting som drivmetode i gruva. Dette fører til at taket i underjordsgruva over tid vil kollapse og man vil få store endringer i terrengformasjonene i området. Utbygger er derfor redd for at det ikke vil være tilstrekkelig i å etablere et inntak for vann der det er omsøkt, og ønsker derfor å flytte inntakspunktet lengre oppstrøms i vassdraget for på en bedre måte forebygge vanninntrengning i underjordsgruva.

Flytting av inntakspunkt:

Planendringen går i hovedsak ut på å flytte inntaket opp fra kote 389 til kote 516, en differanse på 127 meter. Selve røret fra det nye området vil bli liggende gjennom et terreng som er regulert til gruvedrift, og er sterkt preget av dette, med bl.a. gråbergstipper og serviceveger for vannforsyning til knuseranlegget.

Rørledningen vil bli forlenget ca. 800 m oppstrøms det gamle planlagte inntaket.

Vannveger:

Litlåga renner etter et fall på ca. 40 meter fra det nye planlagte inntakspunktet inn i en gråbergstipp. Deretter kommer den ikke frem føre på det punktet som inntaket opprinnelig var planlagt. Dette gjør at elvestrekningen mellom det gamle og det nye inntaket utenom i ekstreme flomperioder er totalt tørrlagt. Vi anser at det ikke er noen tilgjengelige arter som vil bli berørt som følge av redusert vannføring på denne strekningen. Fjellet i området er svært kalkrikt, og det er derfor mange underjordiske løp som får redusert vannføringen over denne strekningen.

Flytting av kraftstasjon:

Da det nå vil bli en del trafikk gjennom den tiltenkte dreneringstunnelen fra kraftverket inne i fjellet, ser vi oss nødt til å plassere kraftverket i en fjellhall på ca. kote 109 ved utløpet av eksisterende dreneringstunnel. Dette gjør at vi ønsker å legge trykkrøret i nedsprengt grøft over hele strekningen fra inntaket til kraftverket.

Vi ønsker å krysse under E6 med en avløpstunnel for evakuering av vann fra kraftverket ca. 40 meter nedstrøm utløpet av eksisterende dreneringstunnel. Adkomsten til kraftverket vil bli fra eksisterende tunnelanlegg.

[...]

Hoveddata for kraftverket

	Gamle Verdier	Nye Verdier
Data for tilsig		
<i>Nedbørfelt (km²)</i>	6,5	5,5
<i>Middelvannføring (l/s)</i>	422	357
<i>Alminnelig lavvannføring (l/s)</i>	30	30
Data for kraftverk		
<i>Fallhøyde (m)</i>	280	470
<i>Slukeevne, maks (m³/s)</i>	1	1
<i>Slukeevne, min (m³/s)</i>	0,05	0,05
<i>Tilløpsrør, diameter millimeter</i>	710	800
<i>Installert effekt, maks. (MW)</i>	2,3	3,2
<i>Bruktid (t)</i>	2913	2700
<i>Inntak kote</i>	389	516
<i>Avløp kote</i>	109	109
<i>Brutto fallhøyde</i>	280	407
Data for produksjon		
<i>Produksjon, vinter (GWh) (1/10 – 30/4)</i>	1	1,4
<i>Produksjon, sommer (GWh) (1/5 – 30/9)</i>	5,1	7,2
<i>Produksjon, årlig middel (GWh)</i>	6,1	8,6
Data for økonomi		
<i>Utbyggingskostnad (mill.kr)</i>	14	27
<i>Utbyggingspris (kr(kWh))</i>	2,29	3,14

Rørgate:

Røret etter endringen vil mest sannsynlig bli utført med 1 stk Ø800 duktile rør. Rørets lengde vil bli ca. 3000 meter. Røret vil bli sprengt ned i fjellgrøft der det ikke i dag er tilgjengelige løsmasser.

Veger:

Det vil bli nødvendig å bygge veg til inntakspunkt fra eksisterende gråbergstipp. Denne vegen vil bli ca. 150 meter lang, og vil i hovedsak følge rørtraseen.

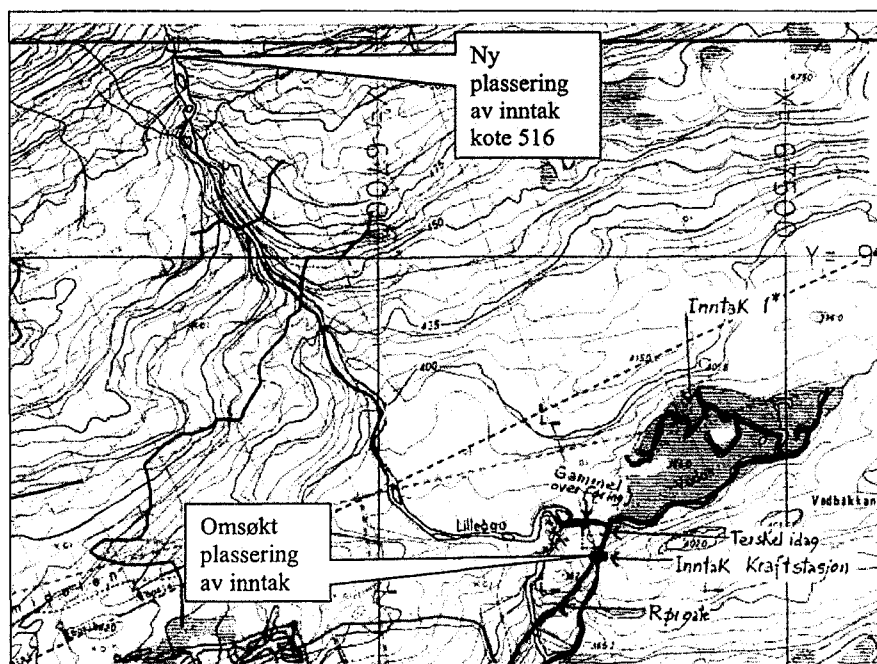
Det vil i tillegg måtte bygges en anleggsveg langs hele rørtraseen for utkjøring av rør og omfyllingsmasser. Planen er at denne vegen skal tilføres jordmasser etter at man er ferdig med rørleggingen slik at terrenget får gro sammen med stedlige planter.

Deponi av fjellmasser:

Det vil i forbindelse med utsprengning av kraftverk i fjellet bli nødvendig å deponere fjellmasser. I denne forbindelse vil eksisterende godkjente deponi bli benyttet til dette.

Sett i lys av at tiltaket er med på å sikre arbeidsplassene ved Rana Gruber, og at dette er svært viktig for fremtiden i gruva ber vi om at denne saken blir behandlet så snart som mulig.

[...].”

Vedlegg til planendringssøknad: Vudering av naturmiljømessig endring ved å flytte vanninntaket for Ørtfjell kraftverk fra h. 380 til h. 480. Dato 28.10.2008.

”Rana Gruber har fått ny eier som har endret noe på tidligere eiers plan for drift i dette området av gruva. Dette medfører at Minikraft AS ønsker å flytte inntaket for Ørtfjell kraftverk fra planlagt område ved vanninntaket for gruva i Ørtfjellområdet til et høyere nivå. Området er beskrevet på kart og ved beskrivelse i konsesjonssøknaden ved Litlåga, høyde ca. 380 moh. og kalles heretter ”inntak 1”.

Inntaket planlegges flyttet høyere i Litlåga, ovenfor steintippen som ligger nord for tidligere planlagte inntaksdam til høydekote ca. 480 moh. heretter kalt "inntak 2". I lufillinje er det ca. 650 m fra inntak 1 til inntak 2. Hele området ligger innenfor sonen hvor Rana Gruber AS har anledning til å anlegge steintipper.

Litlåga er tørrlagt i området fra inntak 1 og til steintippen nedenfor inntak 2. Tørrleggingen har skjedd for mange år siden og det tidligere elveløpet begynner å gro igjen. Pionerarter fra området rundt har begynt å etablere seg i det gamle elveløpet, mose, gras og enkelte urter, og vier av trevegetasjonstypene. I perioder med kraftig nedbør kan det muligens komme vann i elveløpet igjen, men det vil kun være av kort varighet og vil nok ikke ha innvirkning på gjengroingen i elveløpet.

Berggrunn, naturtyper, påvirkning av omgivelsene osv. er beskrevet i konsesjonssøknaden og flytting av inntaksområdet medfører ingen endring av disse. Området er av samme type som i hele Ørtfjellområdet for øvrig, og er sterkt preget av at dette er et gruveområdet i drift, med dagbrudd og steintipper.

Det nye inntaket, inntak 2 vil sannsynligvis bli liggende på laveste avsats i området hvor Litlåga renner bratt nedover berget inn mot steintippen. Vannet renner over berget, men det er ingen utpreget foss eller sprutsone her. Når terrenget flater ut inn mot steintippen, forsvinner vannet og kommer fram ved inntak 1. Herfra er elveløpet tørrlagt og gjengroing begynt, som beskrevet tidligere.

Steintippen i området vil bli planert i noen grad og rørgata vil bli gravd ned. Nøyaktig trasé vil bli planlagt i samarbeid med Rana Gruber AS. Planering av steintippen vil medføre mindre bratt hellingsvinkel og bedre etableringsmuligheter for vegetasjon etterpå.

Ønsket flytting av inntaket vil være en liten endring på opprinnelig plan og vil ha minimalt endrede konsekvenser for naturmiljøet. For Rana Gruber AS vil endringen være til fordel ved at man får bedre kontroll på vannføringen og kan sikre seg bedre mot at vann fra Litlåga kommer inn i gruva. Rørgata blir i hovedsak gravd ned på samme måte som forutsatt i opprinnelig plan. Det tørrlagte elveløpet vil i liten grad bli berørt av de endrede planene."

Høring og distriktsbehandling – planendringssøknad

Rana kommune har følgende kommentarer til planendringen i brev av 29.05.2009:

"Vi kan ikke se at planendringen medfører vesentlige endrede forhold som skulle nødvendiggjøre ny behandling av MPR-utvalget. Viser til utvalgets uttalelse til prosjektet på vegne av Rana kommune i MPR-sak 78/06 av 13.09.06.

Vi har med dette ingen merknader til planendringen."

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 03.06.2009:

"Det nye alternativet for Ørtfjell kraftverk vil medføre større naturinngrep enn det opprinnelige prosjektet. Under forutsetning av at utbyggingen skjer på en mest mulig skånsom måte for terreng og vegetasjon vil vi likevel ikke gå i mot planendringen. Vi viser ellers til vår uttalelse av 09.09.2006 til den opprinnelige søknaden."

Nordland fylkeskommune uttaler i brev av 05.05.2009:

"Med bakgrunn i lov om kulturminner og plan- og bygningsloven, samt fylkesplanen og rikspolitiske retningslinjer, gir Kultur- og miljøavdelingen følgende innspill:

Planfaglig vurdering

Nordland fylkeskommune har mottatt endringsforslag til søknad om konsesjon for bygging av Ørtfjell kraftverk i Rana kommune. Saken har tidligere vært behandlet i Fylkesrådet i FR-sak 110-2006 den 12.09.2006, der Fylkesrådet gikk inn for utbygging av kraftverket.

Kraftverket ligger i tilknytning til Rana Gruber på Ørtfjell, og nærområdet er sterkt preget av denne virksomheten. Med bakgrunn i dette vurderes risikoen for at tiltaket vil gi negative konsekvenser for biologisk mangfold og andre hensyn i nærområdet til å være svært liten. Fylkeskommunen har derfor ingen planfaglige merknader til endringssøknaden.

Kulturminnefaglig vurdering

Vi har ingen merknader til søknaden."

Sametinget uttaler i brev av 02.06.2009:

"Etter vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.

Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 58 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune."

Reindriftsforvaltningen Nordland uttaler i brev av 02.06.2009:

"Saken har vært forelagt Saltfjellet reinbeitedistrikt og de har ikke kommet med noen merknader.

Reindriftsforvaltningen har heller ingen merknader til planendringen."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 22.06.2009 kommentert de innkomne høringsuttalelsene vedrørende planendringen slik:

"Vi har ingen kommentarer til høringsrunden."

Tilleggsopplysninger

I e-post av 06.07.2010 med tilhørende vedlegg supplerer søkers konsulent med følgende opplysninger:

"Sender over noen tilleggsopplysninger ang. drifta i dag, og investeringene som nå gjøres. I tillegg har jeg tatt noen bilder for å sammenlikne når denne prosessen startet og dagens situasjon.

Litlåga ligger midt i konsesjonsområdet for drive gruva, og elva vil etter hvert uansett komme bort som følge av dette. Av denne grunn mener vi at det ikke er grunnlag for et slipp av minstevannføring, det skaper kun problemer nede i underjordsgruva."

Videre informeres det i vedlegg til e-post: Supplerende opplysninger, Ørtfjell kraftverk

"Rana Gruber AS er nå i ferd med å utvide sin gruvedrift mot nord- øst over og under jorden i det området som ligger under Litlågas vannvegssystemer. Dette skaper større og større problemer for driften av gruva, og man jobber nå med et prosjekt for å sikre at ikke gruva blir oversvømt med vann og, samtidig ikke får for lite vann til prosessene inne i gruva.

Som beskrevet på bildene under er området mellom 1. omsøkte inntakspunkt og inntak etter planendring i ferd med å bli overfylt med gråberg, og vi ser derfor ingen hensikt å drive BM undersøkelser i et område som i praksis er i ferd med å forsvinne dag for dag. Heller ser vi ingen hensikt i å pålegge noen minstevannføring i vassdraget etter utbygging, da elva ligger midt i dette gruveområdet.

Da denne søknadsprosessen har tatt lang tid, mye lengre enn det som Rana Gruber kunne forestilt seg, ber vi om at saken nå får en hurtig behandling, dette med tanke på de samfunnsmessige betydningene dette har for lokal/regionalsamfunnet.

Rana Gruber AS har i dag 189 ansatte, og har økt uttaket av malm siste året fra 2 mill tonn til 2,5 mill. tonn i 2010. I tillegg har Rana Gruber innleid 87 timelønnede og 5 funksjonærer direkte på innleie, samt ca. 25 stk innleide underentreprenører til enhver tid.

Rana gruber investerer pt ca. 360 mill. NOK i å utvide gruva slik at denne kan sikre gruvedriften frem til 2020-2025. Det forutsettes her da at Litlåga ikke kommer inn i gruva og skaper problemer.

Håper dette var greie tilleggsopplysninger å få, med tanke på at man nå ønsker å ikke slippe minstevannføring i vassdraget. I tillegg ber vi innstendig om at saken kan få en hurtig behandling slik at man kan ha en forutsigbarhet med vannproblemene fra Litlåga.

[...]"

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Rana Gruber AS er eid av flere småaksjonærer, i hovedsak ansatte og tidligere ansatte i selskapet. Selskapet driver til daglig gruvedrift i Ørtfjell området og et oppredningsverk i Gullsmedvik for videreformidling av malmressursene i Ørtfjell.

Om søknaden

Rana Gruber AS søker etter vannressursloven om å bygge Ørtfjell kraftverk i Rana kommune, Nordland. Etter befaring i området 16.10.2006 er det kommet en planendringssøknad med alternativ kraftverks- og inntaksplassering. Opplysningene fra planendringssøknaden vil bli brukt videre i dette notatet.

Kraftverket vil etter ny planendringssøknad utnytte avløpet på et felt på 5,5 km² i et 407 m høyt fall i vassdraget mellom kote 516 og kote 109 i Litlåga, Rana kommune i Nordland fylke. Produksjonen blir på 8,6 GWh. Kostnadene ved utbyggingen er beregnet til 27 mill. kr., hvilket gir en utbyggingskostnad på ca. 3,14 kr/kWh.

Kraften vil bli matet inn på eksisterende høyspenningsnett inne i fjellet. Rana Gruber AS har de nødvendige tillatelser for drift av høyspenningsanlegg.

Det er også søkt om tillatelse etter forurensningsloven til gjennomføring av tiltaket.

Beskrivelse av området

Litlåga er en sideelv til Ranavassdraget i Rana kommune, om lag 35 km nord for Mo i Rana og 10 km fra Storforshei langs E6.

De øvre delene av nedbørfeltet domineres av kalkspatmarmor. På ca. 400 moh. starter et bånd med jernmalm som er omsluttet av et lag kvartsfeltspatisk glimmergneis. Nedenfor dette, ca. 300 moh., er et smalt bånd med kalkspatmarmor. Her finner man kartsfenomenene som en del av vannet i elva forsvinner inn i. Mellom karstfenomenene og dumperveien er et nytt smalt bånd med jernmalm. Fra dumperveien og nedover er det karbonatglimmerskifer som dominerer helt ned til punktet der alt vannet i elva forsvinner inn i berget, der vi igjen har kalkspatmarmor.

Elva ligger i sør- og sørøstlig hellende terreng. Området ved inntaket domineres av vier og småbjørk. Fra inntaket og nedover er det relativt bratt og det er to tilløp til småfosser. Skogen i dette området er en ung lågurtgranskog med innslag av bjørk. I området ovenfor dumperveien har en innslag av både lyngarter og store bregner, i en blandingsvegetasjon mellom tørre rabber og storbregneskog i fuktigere sig. Områdene nedenfor dumperveien er preget av at det har vært utført hogst. Noen trær helt inntil elvestrengen er satt igjen, men noen av disse er falt overende og det finnes læger i området.

Fossekall og havørn er observert i området. Fossekallen er observert i øvre del av elva hvor det er to små fossefall. Det forventes at rødlistede fuglearter, som kongeørn og andre rovfugler, kan benytte Litlåga og nærområdene rundt til næringssøk. Det er også registrert aktivitet av både jerv og gaupe i nærområdet, og det blir jevnlig funnet kadaver av rovdyrdrepte rein og sau i områdene rundt Litlåga.

Det er ikke gjort observasjoner av fisk under befarings av Litlåga. Det er heller ikke kjent at det forekommer fisk i vassdraget.

Litlågans nærområder er sterkt påvirket av Rana Grubers gruvedrift. Deler av elva er tildekket av tippmasser, og en fylling utgjør en dumpervei på tvers av elva. Landskapsmessig preger de store steintippene området og en har inntrykk av å være i ett industriområde også der elva renner fri fra tippmassene.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Det største inngrepet i Litlågans nærområde er Rana Grubers gruvedrift som består av massedeponier, dagbrudd, veier, jernbane, tunnelinnslag, utstyr og bygninger som setter preg på store arealer øst og vest for Storforshei.

E6, jernbane og øvrig vegnett langs Rana-vassdraget utgjør det andre store inngrepet i området, samt boligområder og næringsliv på Storforshei.

Det er i dag en terskel på kote 389 i Litlåga for inntak til forbruksvann på Rana Grubers knuseranlegg. Det er også veg frem til opprinnelig omsøkt inntaksområde på kote 389. Ca. 150 meter nedstrøms dette mulige inntakspunktet finner man den første gråbergstippen.

Industriområdet har et vegnett som er stengt for allmenn ferdsel.

Teknisk plan

Reguleringer

Det er ikke planlagt noen regulering i dette prosjektet.

Overføringer

Det er ikke planlagt noen overføringer i dette prosjektet.

Inntak

Inntaket vil bli utformet som en terskel i betong, og om nødvendig i farget betong. Planen er å etablere inntakskummen ved siden av hovedstryket i elva, slik at eksisterende løp blir som før. Inntaket vil bestå av en varegring, inntakskonus, rørbruddsventil og lufteanlegg for nedtapping av rør.

Etter planendringen vil inntaket ligge på kote 516. Inntaket planlegges flyttet høyere i Litlåga, overfor steintippen som ligger nord for tidligere planlagte inntaksdam. I luftlinje er det ca. 650 m fra opprinnelig planlagt inntak til nytt planlagt inntak.

Litlåga er tørrlagt fra opprinnelig planlagt inntak og opp til steintippen nedenfor det nye inntaksalternativet. Tørrleggingen har skjedd for mange år siden, og det tidligere elveløpet begynner å gro igjen. Det nye inntaksalternativet vil bli liggende på laveste avsats hvor Litlåga renner bratt nedover berget inn mot steintippen.

Rørgate

Rørgaten blir gravd ned/tildekket i hele sin lengde mellom inntakspunktet og kraftstasjonen. Røret vil bli sprengt ned i fjellgrøft der det ikke i dag er tilgjengelige løsmasser. Rørets lengde etter planendringene vil bli ca. 3000 meter. Røret vil bli utført med 1 stk Ø800 duktile rør.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen vil etter planendringene bli plassert i en fjellhall på ca. kote 109 ved utløpet av eksisterende dreneringstunnel. Adkomsten til kraftverket vil bli fra eksisterende tunnelanlegg, og vil således ikke legge beslag på ytterligere areal.

Elektriske anlegg

Etter nye planer vil generatoren få en ytelse på 3,2 MVA. Eksisterende høyspennings- og koblingsanlegg inne i fjellanlegget vil bli benyttet for kraftoverføring. Mo industripark AS er områdekonsesjonær på dette anlegget mens Rana Gruber har driftsledervervet.

Det vil sannsynligvis bli nødvendig med en egen nettstasjon for kraftstasjonen, og det vil da bli lagt en høyspenningskabel type TSLE 3x1x50 AL mellom kraftstasjonen og det eksisterende koblingsanlegget. Lengden på denne kabelen vil bli ca. 100 meter.

Veier

Det er i dag vei frem til område for opprinnelig planlagt inntak, hvor eksisterende terskel for inntak av forbruksvann til Rana Grubers knuseranlegg befinner seg. Etter justerte planer vil det være nødvendig å bygge vei fra eksisterende gråsteinstipp frem til inntakspunktet. Denne veien vil bli ca. 150 m lang, og vil i hovedsak følge rørtraseen.

Det vil i tillegg bli bygget en anleggsvei langs hele rørtraseen for utkjøring av rør og omfyllingsmasser. Planen er at denne veien skal tilføres jordmasser etter at man er ferdig med rørlaggingen slik at terrenget får gro til med stedlige planter.

Eksisterende tunnelsystem vil bli brukt for adkomst til kraftstasjonen.

Massetak og deponi

Det vil i forbindelse med utsprenkning av kraftverk i fjellet bli nødvendig å deponere fjellmasser. Eksisterende godkjente deponi vil bli benyttet til dette.

Hydrologiske virkninger

Ørtfjell kraftverk vil utnytte et nedbørfelt på 5,5 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 0,357 m³/s. Dette tilsvarer et midlere årsavløp på 11,26 mill. m³/år. Avrenningskartet har en usikkerhet på pluss/minus 20 %, som i Litlåga tilsvarer et intervall på 290 l/s til 430 l/s.

Nedslagsfeltet har en variasjon fra høye fjell med sen avrenning og bratte sydvendte lier. Feltet har også flere mindre isbreer, slik at det er en relativt høy vannføring i perioder med varme. Vannføringen er høyest under primærflommen i perioden mai – juli. Etter denne perioden vil vannføringen variere etter temperaturforholdene og mengden snø i fjellet.

Det finnes ingen måling av vannføringen i Litlåga, så søknadens analyser er basert på en sammenlikning og skalering av tidsserier for avløp/tilsig fra en målestasjon i et annet hydrologisk sammenlignbart nedbørfelt, 156.19 Bredek. Dette har et areal som er ca. 35 ganger så stort som Litlåga, men andre feltparameterne stemmer relativt godt overens mellom feltene. Feltet har dog trolig noe større selvregulering enn Litlåga, samt en betydelig andel bre i motsetning til Litlåga.

Det er vanskelig å få full oversikt over alle vannveier i forbindelse med Litlåga, ettersom vann forsvinner inn og kommer ut av fyllinger gjentatte ganger nedover langs elva. Ved kote 215 forsvinner alt vann inn i fjellet. Således vil en eventuell utbygging føre til at en elvestrekning på ca. 300 m blir fraført vann.

Det er i opprinnelig søknad foreslått en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring på 30 l/s hele året. I supplerende opplysninger i e-post av 06.07.2010, vises det til at området er blitt ytterligere utbygget og at det ikke synes hensiktsmessig å planlegge noen minstevannføring. Det jobbes også med et prosjekt for å sikre at gruen ikke blir oversvømt med vann, og et tilstrekkelig vannforsyningssystem.

Maksimal slukeevne for turbinen er 1,0 m³/s (280 %). Med en maksimal slukeevne på ca. 280 % av middelvannføringen, vil det i store deler av året være en eventuell pålagt minstevannføring sammen

med bidraget fra restfeltet som utgjør vannføringen på den utbygde strekningen. Minste slukeevne er på 50 l/s (5 %) av maksimal slukeevne. Det er estimert overløp på dammen i 36, 53, og 97 dager for henholdsvis et tørt, et middels og et fuktig år. Restfeltet vil ikke bidra nevneverdig til vannføringen nedstrøms inntaket.

I sin høringsuttalelse kommenterer Fylkesmannen i Nordland at en reduksjon i vannføringen vil være med på å endre utviklingen av grottesystemet til Litlåga som renner delvis underjordisk, men at dette ikke skal tillegges stor vekt på grunn av gruveaktiviteten i området. Rana kommune kommenterer at siden Litlåga er sterkt påvirket av gruvedriften og at deler av vannet renner i underjordiske ganger, vil ikke Rana kommune kreve minstevannføring for dette prosjektet.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Ørtfjell kraftverk til ca. 8,6 GWh fordelt på 1,4 GWh vinterproduksjon og 7,2 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 27 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,14 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Fra inntaksområde i planendringssøknaden på ca. kote 516, vil rørgata bli liggende gjennom et terreng som er regulert til gruvedrift. Rørledningen vil bli forlenget ca. 800 m oppstrøms det gamle planlagte inntaket. Trykkrøret vil bli lagt i en nedsprenget grøft over hele strekningen fra inntaket til kraftverket.

Det legges en rørgate 710 millimeter i PE materiale mellom inntakspunkt og fjellboringshull. Rørgaten vil bli gravd ned/tildekket i hele sin lengde mellom inntakspunktet og kraftstasjonen. Foringsrøret ned til kraftstasjonen blir omstøpt i betong.

Det vil være nødvendig å bygge en vei fra eksisterende gråbergstipp til planlagt inntakspunkt. Eksisterende og godkjent deponi vil bli brukt til deponering av fjellmasser.

Kraftstasjonen vil bli liggende inne i en fjellhall, og vil derfor ikke legge beslag på areal.

Rana Gruber AS har opsjon på leie av fallrettighetene fra Statkraft SF for det området av Litlåga som ikke er deres eiendom. Statskog SF er grunneier i den nedre delen av Litlåga. Videre er Rana Gruber AS selv grunneier i området der inntaket blir bygget.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan og regional plan for småkraftverk

Før utbygging kan igangsettes, må det søkes kommunen om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av anlegget i et LNF 1-område.

På oppdrag fra Rana kommune har Multiconsult AS, med underkonsulentene Miljøfaglig Utredning AS og Bioforsk Nord, bistått kommunen i utarbeidelsen av en miljøvurdering av planlagte og potensielle mikro-, mini- og småkraftprosjekter i Rana kommune. Nordland fylkeskommune har under utarbeidelse *Regional plan om små vannkraftverk – arealmessige vurderinger* som behandles i

fylkesrådet etter endt forhåndshøring. Ut fra høringen synes ikke dette prosjektet å være i strid med noen av planene.

Samlet plan (SP)

Prosjektet er ikke tidligere behandlet i Samlet plan og er under gjeldende grenser for behandling i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Litlåga inngår ikke i noe vernet vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

I følge Fylkesmannen i Nordland vil inngrepet ikke føre til reduksjon av inngrepsfrie områder etter justerte planer.

Nasjonale laksevassdrag

Det er ikke registrert fisk i Litlåga.

Andre verneområder

Det foreligger ingen verneplaner for Litlåga. Vassdraget ligger inne i et gruveområde, hvor vassdraget delvis er overfylt. Rana Gruber har i dag tillatelse til å benytte det omsøkte arealet som blir berørt til deponi av gråberg. Utover dette finnes det ingen andre offentlige planer for dette området.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 16.10.2006 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen og konsulent. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

I høringsuttalelser basert på opprinnelige søknad, var kraftverksinntaket planlagt 20 meter nedstrøms eksisterende inntaksdam for vannforsyning og med kraftstasjon i eksisterende fjellanlegg for utlasting av malm. Da NVE har vurdert tiltaket til ikke å ha innvirkning på allmenne interesser i særlig grad, er planendringssøknaden kun sendt på høring til adressatene som ga uttalelse til opprinnelig høringsutkast.

Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedpunktene i uttalelsene på opprinnelig søknad og planendringssøknad:

Rana kommune anbefaler at det blir gitt konsesjon for bygging og drift av Ørtfjell kraftverk. Kommunen vil heller ikke kreve minstevannføring for prosjektet, da berørt elvestrekning er sterkt påvirket av gruvedriften og at deler av vannet renner i underjordiske ganger.

Kommunen minner om at tiltakshaver må søke kommunen om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av anlegget i LNF 1 – område, før en eventuell utbygging kan igangsettes.

Kommunen har ingen merknader til planendringen.

Fylkesmannen i Nordland påpeker at inngrepet ikke vil føre til noen reduksjon i inngrepsfrie områder, og at en utbygging vil skje i et område som er sterkt påvirket av industri. Det er ikke registrert spesielle natur- eller friluftsverdier, og Fylkesmannen vil derfor ikke gå mot denne utbyggingen.

Fylkesmannen minner også om at grottene i Nord-Rana ble vernet gjennom "geologisk artsfredning" i 1931, men at denne grotta er svært påvirket av Rana Gruvers aktivitet at det ikke skal tillegges stor vekt. Utviklingen vil allikevel kunne opprettholdes ved at det i deler av sesongen vil renne vann der.

I sin merknad til planendringen kommenterer Fylkesmannen at det nye alternativet for kraftverket vil medføre større naturinngrep enn det opprinnelige prosjektet, men vil likevel ikke gå mot planendringen under forutsetning av at utbyggingen skjer på en mest mulig skånsom måte for terreng og vegetasjon.

Nordland fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon for utbyggingen av Ørtfjell kraftverk som beskrevet i søknaden. Fylkeskommunen påpeker at utbygger har aktsomhets- og meldeplikt hvis man under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. Kulturminnelovens § 8, 2. ledd.

Fylkeskommunen har ingen merknader til planendringen.

Statens vegvesen har ingen merknader til søknader.

Sametinget har ingen spesielle merknader til planforslaget etter vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold. De minner allikevel om at hvis det likevel under arbeid i marken skulle komme frem gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Nordland fylkeskommune omgående, jf. *Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml)* §§ 8 og 9. Det forutsettes også at dette pålegget formidles til den som skal utføre arbeidet i marken.

Reindriftsforvaltningen i Nordland påpeker at Saltfjellet reinbeitedistrikt ikke har hatt mulighet til å behandle saken på grunn av reindriftsarbeid og at de tar forbehold om at det kan være skadevirkninger av tiltaket som vi ikke kjenner til i dag.

Det aktuelle området er et høst- og vinterbeiteområde. Det ligger i ytterkanten av Saltfjellet reinbeitedistrikt og er preget av Rana Grubers inngrep og aktivitet der. Ingen trekk- eller flyttleier i reindriften blir berørt av tiltaket. Kraftverket vil ikke føre til mange nye inngrep i og med at eksisterende vei og tunneler skal brukes i byggingen.

Reindriftsforvaltningen mener derfor at de negative konsekvensene for reindriften vil bli små. Dette gjelder også for planendringen og da i forståelse med Saltfjellet reinbeitedistrikt.

Rana Jeger- og fiskerforening motsetter seg ikke denne enkeltutbyggingen, men påpeker vanskelighet ved å ta stilling til for eller mot utbygginger på grunn av mengden søknader. Etterlyser en samla plan for vannkraftutbygginger for å ta stilling til prosjektene.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempene

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Utbyggingen vil gi ca. 8,6 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon etter søkers reviderte planer
- Utbyggingen vil redusere vanninntrengning i gruva og fristille masser for drift
- Tiltaket vil medføre lokal sysselsetting og verdiskapning, samt økte skatteinntekter til Rana kommune

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Litlåga frem til kote 215, hvor vannet forsvinner inn i fjellet
- Oppføring av inntaksdam og nedgraving av rørgate vil medføre inngrep i marka
- Reindriften kan bli forstyrret i anleggsperioden

NVEs vurdering

Rana Gruber har til tider store problemer med vann i underjordsgruva, en situasjon som antas å kunne bli forverret ettersom underjordsgruva skal drives under Litlågas løp. Fjellet består av hematitt dominert malm, kontaktglimmerskifer og kalkfjell, noe som gjør at Litlåga renner under jorda over lengre strekninger.

Det har derfor oppstått et behov for drenering/overføring av Litlåga, og Rana Gruber AS ønsker derfor å utnytte denne energien til produksjon av elektrisk kraft, primært for å dekke eget energibehov. I forbindelse med en parallell planlegging av utvidelse av gruva, viser det seg at det er større fare for forskyvninger i berggrunnen enn tidligere antatt. Dette vil føre til at taket i gruva over tid vil kollapse. Det er derfor sendt planendringssøknad om å flytte inntakspunktet lengre oppstrøms vassdraget for å forebygge vanninntrengning i underjordsgruva på en bedre måte. Rana Gruber AS bruker totalt i Ørtfjell ca. 11 GWh/år, og ca. 49 GWh/år i oppredningsverket, totalt ca. 60 GWh/år.

Justert plan med flytting av inntakspunkt og kraftstasjon er lagt til grunn for NVEs vurdering, noe som etter søkers utregning vil øke den årlige middelproduksjonen fra 6,1 GWh til 8,6 GWh.

Ingen av høringspartene går mot utbyggingen.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Middelvannføringen i Litlåga er beregnet til 0,357 m³/s.

Vannføringen er høyest under primærflommen i perioden mai – juni. Etter denne perioden vil vannføringen variere etter temperaturforholdene og mengden snø i fjellet. Nedslagsfeltet er preget av flere mindre isbreer, slik at man vil ha en relativt god vannføring i perioder med varme. I opprinnelig søknad ble det planlagt å slippe en restvannføring lik alminnelig lavvannføring på 30 l/s. Senere bes det om at det ikke blir pålagt minstevannføring, hovedsakelig på grunn av problemer med vanninntrengning i gruva og de allerede store inngrepene i industriområdet.

Grunnvann, flom og erosjon

Det forventes ikke at tiltaket fører til endringer i grunnvannet i området. Tiltaket vil føre til en redusert flomperiode, og en mindre fare for erosjon utover dagens nivå. Kraftverksplasseringen planlegges i en fjellhall nær dreneringstunnelen på kote 109. Det er ønskelig å krysse under E6 med en avløpstunnel

for evakuering av vann fra kraftverket ca. 40 meter nedstrøms utløpet av eksisterende dreneringstunnel.

Biologisk mangfold

Det er ikke påvist verdifulle naturtypelokaliteter i Litlåga. I området nedenfor det gamle vanninntaket ble det registrert to små fosser, disse er imidlertid ikke å karakterisere som fossesprutsoner. Trolig er det kun fossesprut i Litlåga under flomtopper. Det er heller ikke funnet plantesamfunn eller arter som er direkte avhengig av slik sprut, trolig fordi man kun har sprut i små perioder av året.

I området er det registrert fossefall og havørn. Havørnen var tidligere rødlistet, men er nå erklært livskraftig og tatt ut av rødlista. Det kan imidlertid ikke utelukkes at rødlistede fuglearter som kongeørn og andre rovfugler benytter Litlåga og områdene rundt til næringssøk.

Det er også registrert aktivitet av både jerv og gaupe i nærområdet, og det blir jevnlig funnet kadaver av rovdyrdrepte rein og sau i områdene rundt Litlåga. Selv om det er funnet få rødlistede arter, kan det ikke utelukkes at det finnes flere rødlistede arter i området.

Det er ikke registrert fisk i vassdraget.

I følge rapport om biologisk mangfold vedlagt søknaden vurderes konsekvensen av kraftverksutbygging i Litlåga totalt sett å ha liten konsekvens for det biologiske mangfoldet.

NVE har i sin vurdering tatt hensyn til at influensområdet er sterkt preget av industriell virksomhet.

Flora og fauna

Fra planlagt inntaksplassering etter de justerte planer til området ved det gamle vanninntaket til gruva er Litlåga nærmest tørrlagt, bortsett fra ca. 40 m før vannet går inn under gråbergtippen. Pionerarter fra området rundt har begynt å etablere seg i det gamle løpet, som mose, gras og enkelte urter, samt vier av trevegetasjon.

Fra det gamle vanninntaket til gruva er området flatt og fuktig, og dominert av vier. Videre nedover er det relativt bratt og det er to tilløp til små fosser. Skogen i dette området er en ung lågurtgranskog med innslag av bjørk. I området ovenfor dumperveien er det innslag av både storbregneskog i fuktigere sig.

Områdene nedenfor dumperveien er preget av at det har vært utført hogst. Det er satt igjen en del store trær helt inntil elvestrengen under hogsten, og noen av disse har falt overende og det finnes læger i området. Stedet er relativt næringsrikt noe som gjenspeiler seg i vegetasjonen og artsrikdommen. Den frodige vegetasjonen er preget av store bregner og urter.

Området sett under ett fremstår som forholdsvis næringsrikt, noe som gjør seg utslag i en relativt artsrik flora. Det er ikke registrert eksempler på sjeldne eller truede arter blant karplantene.

NVE mener at en eventuell utbygging av Ørtfjell kraftverk ikke vil ha noen nevneverdig konsekvenser for naturmiljøet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for

naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivarettatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden om Ørtfjell kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

Landskap

Berggrunnen i de øvre delene av nedbørfeltet domineres av kalkspatmarmor. Rundt 400 moh. starter et bånd med jernmalm, dette er omsluttet av ett lag med kvartsfeltspatisk glimmergneis. Nedenfor dette, ca. 300 moh. er et smalt bånd med kalkspatmarmor. Her finner man karst-fenomenene som en del av vannet i elva forsvinner inn i. Mellom karst-fenomenene og dumperveien er et nytt smalt bånd med jernmalm. Fra dumperveien og nedover er det karbonatglimmerskifer som dominerer helt ned til punktet der alt vannet i elva forsvinner endelig inn i berget, der vi igjen har kalkspatmarmor.

Det er generelt vanskelig å ha oversikt over alle vannveier i forbindelse med Litlåga. Det antas at vannstanden har innvirkning på hvor mange underjordiske vannveier som er i bruk.

Ved ca. kote 215 forsvinner alt vannet inn i fjellet, og det antas at vannet kommer ut gjennom dreneringstunnelen fra gruva, der det også er tenkt utløp for kraftstasjonen ved en eventuell utbygging.

Redusert vannføring i karst-fenomenene i grottene antas å ha liten innvirkning, ettersom vannføringen naturlig vil variere gjennom året.

Ved dreneringstunnelen for gruva befinner det seg en gammel slamutskiller, og dette bygget er i meget dårlig forfatning. Konsulent for prosjektet har opplyst muntlig at det prosjekteres et nytt bygg til dette formål.

I og med at kraftutbyggingen i stor grad vil basere seg på bruk av allerede eksisterende innretninger i forbindelse med gruvedriften, anser NVE også ytterligere skader i et inngrepspåvirket område som begrenset.

Kulturminner

Det er ikke utført registreringer av kulturminner i det aktuelle utbyggingsområde. Det ble ikke påvist kulturminner under befaring av influensområdet.

Fylkesrådet ved Nordlands fylkeskommune skriver i sitt brev av 12.09.2006 at de ikke er kjent med kulturminner i området. Fylkeskommunen har heller ingen kulturminnefaglige merknader til planendringsforslaget i deres brev av 09.06.2009.

Sametinget uttaler til opprinnelig søknad og planendringssøknad i brev av henholdsvis 04.09.2006 og 05.05.2009, at de etter beliggenhet og kjente forhold ikke kan se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner.

NVE anser forholdet til kulturminner som avklart. Vanlige hensyn vil være innarbeidet i standardvilkårene ved en ev. konsesjon.

Landbruk

Områdene rundt Litlåga blir benyttet til utmarksbeite for sau. En eventuell utbygging antas å ha liten innvirkning på beitekvaliteten i området. Det er drevet skogbruksaktivitet i form av flatehogst i tilgrensede områder til øvre del av Litlåga.

Utbyggingsområdet vil ikke berøre landbruksarealer da det ligger innenfor Rana Grubers industriområde.

Brukerinteresser

Veinettet til Rana Gruber er stengt for allmenn ferdsel, noe som gjør at områdene i umiddelbar nærhet til industriområdet er lite benyttet til friluftaktivitet. Det er også en viss fare ved å bevege seg i tippområdene, da det forekommer noe tipping av gråstein ved Litlåga.

Reindrift

Nedslagsfeltet og arealene rundt Litlågas øvre del er et aktivt benyttet til reinbeite for Saltfjellet reinbeitedistrikt. En eventuell utbygging antas imidlertid å ha liten innvirkning på beitekvaliteten i området.

Reindriftsforvaltningen i Nordland informerer i brev av 14.09.2006 at Saltfjellet reinbeitedistrikt ikke har hatt anledning til å behandle saken, og at de derfor tar forbehold om at det kan være skadevirkninger av tiltaket som en ikke er klar over i dag. Videre at arealbrukskartet for reindrift viser at det aktuelle området er et høst- og vinterbeiteområde, det er imidlertid ingen trekk- eller flyttleier i reindriften som blir berørt av tiltaket. Reindriftsforvaltningen mener videre at kraftverket ikke vil føre til så store inngrep i forhold til at eksisterende anlegg tas i bruk, og at de negative konsekvensene for reindriften vil bli små.

Reindriftsforvaltningen skriver videre i brev av 02.06.2009 om at saken har vært forelagt Saltfjellet reinbeitedistrikt, og at de ikke har kommet med noen merknader til planendringen. Reindriftsforvaltningen har heller ingen merknader.

Rapporten *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune* tilordner reindriften verdien *middels til stor* i sitt verdikart for deltema. Det presiseres at det er svært viktig at simlene ikke forstyrres i kalvingsperioden og at det går flytt- og trekkleier ved Eiteråfjellet og i lia nedenfor Ørtfjellet mot Rundtinden. Anleggsarbeid i vårperioden når simlene skal kalve kan gi store negative virkninger. Tekniske inngrep opp mot Ørtfjellet kan føre til barrierevirkning og kan skremme simlene slik at de ikke bruker områder som har høy kvalitet som kalvingsland.

NVE forutsetter at anleggsarbeidet tilpasses reindriften slik at forstyrrelser av simler og kalver unngås i perioden som de oppholder seg i nærheten av tiltaksområdet. Dette kan NVE påse ved godkjenning av en eventuell detaljplan.

Samfunnsmessige virkninger

Tiltaket vil gi ny produksjon på 8,6 GWh/år i fornybar energi og styrke næringsgrunnlaget lokalt. Kraftproduksjonen vil også gi skatteinntekter til kommune og stat.

Utbyggingen vil også ha en positiv effekt for i Rana Gruber AS, da det vil bidra vesentlig til eget energiforbruk. I tillegg vil det sikre at området som berøres av Litlåga lettere kan utvinnes i gruvedrift.

Sumvirkninger

Sumvirkninger utgjør her de samlede konsekvensene av flere vannkraftanlegg innenfor et geografisk avgrenset område. Selv om det enkelte utbygningsprosjekt kan ha relativt begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, kan de samlede effektene av mange slike prosjekter få store konsekvenser. Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Dette kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven i Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) og OEDs retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

NVE er kjent med Nordland fylkeskommunes "Regional plan om små vannkraftverk – arealmessige vurderinger" som har vært til forhåndshøring med frist 01.03.10, og "Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune", utarbeidet av Multiconsult AS. Disse er også lagt til grunn for NVEs vurderinger.

Rana kommune har et stort potensial for småkraftproduksjon. I inndeling og verdivurdering av delfelt i kommunen er delfeltet Dunderlandsdalen registrert med miljøverdi stor/middels, og ligger da etter totalvurdering følgelig i rød sone som har det høyeste konfliktpotensial. Kommunen vil normalt være svært restriktiv til etablering av småkraftverk i rød sone.

I dette tilfellet befinner det planlagte tiltaket seg i et område som er sterkt påvirket av menneskelige inngrep, og det konkluderes i rapporten at enkelte forekomster av rødlistearter rundt Ørtfjellmoen vurderes som tapt som følge av de omfattende inngrepene.

NVE forsøker i størst mulig grad å vurdere andre kraftverksprosjekter i området parallelt, dette for å fange opp mulige sumvirkninger. For Ørtfjell kraftverk vil dette hovedsakelig være knyttet til reindrift, men ut fra uttalelser som foreligger fra reindriftsforvaltningen og reinbeitedistriktet synes tiltaket å være uproblematisk for disse.

Oppsummering

Ørtfjell kraftverk vil etter justerte planer gi en ny årlig fornybar energiproduksjon på inntil 8,6 GWh. Kraftverket vil gi inntekter til tiltakshaverne og Rana kommune og kan bidra til å styrke lokal næringsaktivitet og verdiskapning.

Tiltaket vil i følge rapport for biologisk mangfold som er vedlagt søknaden gi en totalt liten konsekvens på biologisk mangfold. Denne viser også til at det ikke påvist verdifulle naturtypelokaliteter i undersøkelsesområdet. Havørn og fossefall er imidlertid observert, og antas å gjøre næringssøk i området.

I kommunens *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune* tilordnes delfeltet stor til middels verdi. Influensområdet til det planlagte kraftverket er imidlertid regulert for gruvedrift, og potensialet for flere rødlistede arter regnes som tapt som følge av eksisterende inngrep.

NVE konkluderer med at virkningene av en eventuell utbygging er begrenset for allmenne interesser.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Rana Gruber AS tillatelse etter

vannressursloven § 8 til bygging av Ørtfjell kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Rana Gruber AS har i dag et 24 kV høyspenningsnett som er tilknyttet en overføringslinje på 132 kV til Mo Industripark.

Det vil antakelig bli nødvendig med en egen nettstasjon for kraftstasjonen, og det vil da bli lagt en høyspenningskabel type TSLE 3x1x50 AL mellom kraftstasjonen og det eksisterende koblingsanlegget. Lengden på denne kabelen vil bli ca. 100 meter.

Kraften vil i hovedsak benyttes lokalt til forsyning av Rana Grubers underjordsgruve, og overskuddskraften vil bli benyttet ved selskapets oppredningsverk i Gullsmedvik i Mo i Rana.

Om minstevannføring

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	0,357
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,03
5-persentil sommer	l/s	65
5-persentil vinter	l/s	10
Største slukeevne	m ³ /s	1
Minste slukeevne	m ³ /s	0,05

Det søkes om fritak fra minstevannføring.

Rana kommune skriver i sin høringsuttalelse at de ikke vil kreve minstevannføring for dette prosjektet da berørt elvestrekning av Litlåga er sterkt påvirket av gruvedriften, og da deler av vannet renner i underjordiske ganger.

NVE har vurdert området å være så sterkt preget av menneskelig aktivitet, at en vannføring ikke vil være noe argument for å ivareta et landskapsinntrykk. Ei heller miljøet rundt influensområdet kan sies å ha nevneverdig tilpasset seg fuktighet fra elva, da vannveiene hovedsakelig er underjordiske. I avgjørelsen om en eventuell minstevannføring, er det er også lagt noe vekt på ulempen en større vannføring vil ha på vanninntrengning i undervannsgruva.

I denne konkrete vurderingen gir derfor NVE ikke pålegg om slipp av minstevannføring.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 3: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Detaljer i prosjektet, som utforming av inntaket, støydempning og miljøtilpasning av kraftstasjonen med mer, ligger under denne post.

Rørgaten skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn. Rørtraseen må i størst mulig grad følge terrenget.

Det skal være mulig å benytte rørtraseen som en trasé for motorisert ferdsel til inntaket. Kjøresporet som da oppstår skal holdes avsperrert for annen ferdsel.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Endelig plassering og utforming av inntaksdammen må komme fram i detaljplanene. Utbygger må legge stor vekt på at rørgatetraseen blir så lite synlig som mulig etter at anlegget er ferdig.

Eventuelle terrengskader som følge av transport skal utbedres så raskt som mulig.

Post 4: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Ev. pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 5: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen og Sametinget kommer inn under dette vilkåret. Vi minner likevel om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 7: Terskler m.v.

NVE kan ikke på det nåværende tidspunkt se at det er behov for terskler eller andre avbøtende tiltak, men vilkåret gir mulighet for å gi et slikt pålegg senere dersom NVE finner det nødvendig.

Andre merknader

"Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Det er søkt etter forurensningsloven om tillatelse til å gjennomføre tiltaket. Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

NVE forutsetter at Rana Gruber AS har nødvendige rettigheter på fall og annen eiendom som måtte omfattes av utbyggingen. Dette er imidlertid privatrettslige forhold som eventuelt må avklares direkte mellom partene.

Rana kommune har vedtatt at tiltakshaver må søke kommunen om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av anlegget i LNF 1 – område før byggingen kan igangsettes.

Vi minner om at det må søkes Statens vegvesen om tillatelse for å krysse E6 med avløpstunnel.

Forholdet mellom reindriftsnæringen og tiltakshaver anses som privatrettslig dersom tiltaket kan få direkte virkning på næringen i form av inntektstap. Det er ikke søkt om ekspropriasjon av noen rettigheter i forbindelse med tiltaket, og det må derfor være nødvendig avklaring mellom partene om tiltaket skulle ha innvirkning på reindriftsnæringa i området.

Forholdet til EUs vanddirektiv i sektormyndighetenes konsesjonsbehandling:

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.